

MILLIY GVARDIYA FAOLIYATIDA KASBIY KOMPETENSIYANING AHAMIYATI VA METODOLOGIK ASOSLARI

*O‘zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti
katta o‘qituvchi-uslubchisi Toshpo‘lotov Abdulhamid Fazliddin o‘g‘li*

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi xodimlarining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish va rivojlantirishning o‘rni, uning ilmiy-metodologik asoslari chuqur tahlil qilingan. Jamoat xavfsizligini ta‘minlash, huquqbuzarliklarning oldini olish va favqulodda vaziyatlarda to‘g‘ri qaror qabul qilishda xodimlarning huquqiy, jangovar, psixologik va kommunikativ kompetensiyalarining ahamiyati ochib berilgan.

Kalit so‘zlar: Milliy gvardiya, kasbiy kompetensiya, metodologik asos, huquqiy savodxonlik, psixologik chidamlilik, jangovar tayyorgarlik, jamoat xavfsizligi, tizimli yondashuv.

Bugungi globallashuv va tezkor o‘zgarishlar davrida davlatning ichki barqarorligi hamda jamoat xavfsizligini ta‘minlash eng ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasida bu vazifani bevosita amalga oshiruvchi asosiy tuzilmalardan biri – Milliy gvardiyadir¹. Milliy gvardiya xodimlarining zimmasiga yuklatilgan vazifalarning ko‘lami va mas‘uliyati ulardan nafaqat jismoniy kuch va jangovar tayyorgarlikni, balki yuqori darajadagi kasbiy kompetensiyani ham talab etadi. Kasbiy kompetensiya – bu mutaxassisning o‘z xizmat vazifalarini samarali bajarishi uchun zarur bo‘lgan bilim, ko‘nikma, malaka va shaxsiy sifatlar majmuidir.

So‘nggi yillarda O‘zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari va huquqni muhofaza qiluvchi organlari tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar xodimning

¹ O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 18-noyabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi to‘g‘risida”gi O‘RQ-647-son Qonuni. (Qonunchilik ma‘lumotlari milliy bazasi, 19.11.2020-y., 03/20/647/1531-son).

intellektual salohiyatini oshirishga qaratilgan². Harbiy xizmatchi va xodimlarning kasbiy kompetensiyasi qanchalik yuqori bo'lsa, jinoyatchilikka qarshi kurashish, ommaviy tadbirlarda xavfsizlikni ta'minlash hamda fuqarolar bilan ishlash jarayoni shunchalik samarali bo'ladi. Zamonaviy tahdidlar (kiberjinoyatlar, axborot xurujlari, ommaviy tartibsizliklar) an'anaviy yondashuvlardan voz kechib, yangi, innovatsion va analitik fikrlashga asoslangan kompetensiyalarni shakllantirishni taqozo etmoqda.

Milliy gvardiya xodimining kasbiy kompetensiyasi ko'p qirrali bo'lib, quyidagi asosiy bloklarni o'z ichiga oladi:

Huquqiy kompetensiya: Qonunchilik bazasini chuqur bilish, inson huquq va erkinliklarini hurmat qilish, qabul qilinayotgan har bir qarorning qonuniyligini ta'minlash³. Xodim o'z vakolatlari doirasini aniq anglashi va favqulodda vaziyatlarda qonunga muvofiq harakat qilishi shart.

Maxsus-jangovar kompetensiya: Zamonaviy qurol-yarog', texnika va maxsus vositalardan mukammal foydalana olish, jismoniy chidamlilik va taktik harakatlarni to'g'ri tashkil etish qobiliyati.

Psixologik kompetensiya: Ekstremal va stress holatlarida o'zini boshqara olish, to'g'ri qaror qabul qilish, hissiyotlarga berilmaslik, nizo va ziddiyatli vaziyatlarni barqarorlashtirish qobiliyati.

Kommunikativ kompetensiya: Fuqarolar bilan muloqot madaniyati, axborotni to'g'ri yetkazish, jamoatchilik bilan aloqalarni o'rnatish. Bugungi kunda xodimning so'zlashuv etikasi uning xizmat samaradorligini belgilovchi muhim omilga aylangan.

² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 29-noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi jamoat xavfsizligi konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-27-son Farmoni.

³ Tojiyev, B. (2022). Huquqni muhofaza qiluvchi organlar xodimlari kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari. Huquq va xavfsizlik jurnali, 4(2), 45-51.

Milliy gvardiya tizimida kadrlarni tayyorlash va ularning malakasini oshirish ma'lum bir ilmiy-metodologik prinsiplarga asoslanadi. Ushbu metodologik asoslar quyidagi yondashuvlar orqali amalga oshiriladi:

Tizimli yondashuv. Ushbu yondashuv kasbiy kompetensiyani alohida elementlar yig'indisi emas, balki yaxlit bir tizim sifatida ko'rishni nazarda tutadi⁴. Ya'ni, xodimning jismoniy tayyorgarligi uning huquqiy savodxonligi bilan, psixologik holati esa jangovar malakasi bilan uzviy bog'liq holda rivojlantirilishi kerak. Birorta komponentning oqsashi butun xizmat faoliyatining samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Faoliyatli yondashuv. Kompetensiya faqat nazariy o'quv mashg'ulotlarida emas, balki amaliy faoliyat jarayonida shakllanadi. Shu sababli, Milliy gvardiya xodimlarini tayyorlashda vaziyatli (situatsion) o'yinlar, amaliy taktik mashg'ulotlar va real sharoitlarga imkon qadar yaqinlashtirilgan simulyatsiyalardan keng foydalanish metodologik jihatdan eng to'g'ri yo'ldir. Shundagina xodim nazariy bilimlarni amaliyotga tezkorlik bilan qo'llash ko'nikmasiga (kompetensiyasiga) ega bo'ladi.

Aksiologik (qadriyatli) yondashuv. Xodimning kasbiy kompetensiyasi zamirida vatanparvarlik, qasamyodga sadoqat, burch va adolat kabi yuksak ma'naviy qadriyatlar yotishi kerak. Qadriyatlar tizimi shakllanmagan mutaxassisda faqat texnik ko'nikmalar bo'lishi mumkin, ammo u jamiyat ishonchini oqlay oladigan tom ma'nodagi himoyachiga aylana olmaydi⁵.

Akmeologik yondashuv. Bu xodimning o'z ustida doimiy ishlashi, kasbiy cho'qqilarga erishishga intilishini rag'batlantiruvchi metodologik asosdir. Milliy gvardiya xodimi butun xizmat faoliyati davomida o'z malakasini oshirib borishi,

⁴ Xolmatov, Q. (2021). Harbiy psixologiya va pedagogika asoslari: Oliy harbiy ta'lim muassasalari uchun darslik. Toshkent: Noshir.

⁵ O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi xodimlarining kasbiy odob-axloq qoidalari va ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish bo'yicha uslubiy qo'llanmalar majmuasi (2023)

yangi texnologiyalarni o'zlashtirishi hamda o'zgartirilayotgan qonunchilik hujjatlaridan doimiy xabardor bo'lishi talab etiladi.

Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi faoliyatida kasbiy kompetensiya – bu oddiygina talab emas, balki mamlakat xavfsizligi va xalq osoyishtaligini kafolatlovchi asosiy omildir. Xodimlarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishning metodologik asoslari zamonaviy ilm-fan yutuqlariga, ilg'or xorijiy tajribalarga va milliy qadriyatlarga tayanishi lozim.

Buning uchun Milliy gvardiya ta'lim muassasalarida o'quv dasturlarini muntazam takomillashtirish, xodimlarning psixologik va huquqiy tayyorgarligiga ajratilgan soatlar hajmini optimallashtirish, shuningdek, nazariya va amaliyot uyg'unligini to'liq ta'minlovchi innovatsion pedagogik texnologiyalarni amaliyotga keng joriy etish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 18-noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi to'g'risida"gi O'RQ-647-son Qonuni. (Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 19.11.2020-y., 03/20/647/1531-son).

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 29-noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi jamoat xavfsizligi konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-27-son Farmoni.

3. Tojiyev, B. (2022). Huquqni muhofaza qiluvchi organlar xodimlari kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari. Huquq va xavfsizlik jurnali, 4(2), 45-51.

4. Xolmatov, Q. (2021). Harbiy psixologiya va pedagogika asoslari: Oliy harbiy ta'lim muassasalari uchun darslik. Toshkent: Noshir.

5. O'zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi xodimlarining kasbiy odob-axloq qoidalari va ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish bo'yicha uslubiy qo'llanmalar majmuasi (2023).